

Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ 3-4 tuổi ở các trường mầm non tại Quận 10, thành phố Hồ Chí Minh

Trần Thị Thanh Bình*, Nguyễn Thành Nhân**

*GV. Trường Mầm non Phường 10, Quận 10, Tp Hồ Chí Minh

**PGS.TS. Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế

Received: 30/5/2023; Accepted: 7/6/2023; Published: 14/6/2023

Abstract: Based on the assessment of the current situation, the article proposes measures to improve the management of self-service skills education for 3-4 year olds in preschools in District 10, Ho Chi Minh City.

Keywords: Management, self-service skills education, 3-4 years old children, preschool.

1. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, việc giáo dục kỹ năng tự phục vụ (GDKNTPV) được các trường mầm non (TMN) quan tâm, nhằm mục tiêu: “Giúp trẻ nhận thức về bản thân: sự tự tin, tự lực, thực hiện những quy tắc an toàn thông thường, biết làm một số việc đơn giản; hình thành và phát triển các kỹ năng xã hội cần thiết: thể hiện tình cảm, sự chia sẻ, hợp tác, kiên trì, vượt khó; hình thành một số kỹ năng ứng xử phù hợp với gia đình, cộng đồng, bạn bè và môi trường” [1]. Chính vì vậy, đề xuất các biện pháp nâng cao quản lý hoạt động GDKNTPV cho trẻ 3 - 4 tuổi ở các TMN tại Quận 10, thành phố (Tp) Hồ Chí Minh là rất cần thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Nội dung GDKNTPV cho trẻ 3 - 4 tuổi ở các TMN

Quản lý hoạt động GDKNTPV cho trẻ 3 - 4 tuổi ở TMN là quá trình tiến hành những hoạt động khai thác, lựa chọn, tổ chức và thực hiện các nguồn lực, các tác động của chủ thể quản lý theo kế hoạch chủ động và phù hợp với quy luật khách quan để gây ảnh hưởng đến hoạt động GDKNTPV cho trẻ 3 - 4 tuổi nhằm tạo ra sự thay đổi, hay tạo ra hiệu quả cần thiết của hoạt động này theo mục tiêu giáo dục và rèn luyện kỹ năng tự phục vụ (KNTPV) cho trẻ 3 - 4 tuổi đã đề ra ở TMN.

Căn cứ Thông tư số: 01/VBHN-BGDĐT năm 2021 ban hành Chương trình Giáo dục mầm non của Bộ trưởng Bộ giáo dục và Đào tạo [2], KNTPV cần giáo dục cho trẻ 3 - 4 tuổi gồm những kiến thức, thái độ, hành vi về KNTPV cốt lõi cần hình thành, phát triển cho trẻ mầm non (MN), nội dung bao gồm:

a. KNTPV trong ăn, mặc:

KN trong hoạt động ăn uống:

+ Kỹ năng xúc ăn: Trẻ biết sử dụng các dụng cụ ăn uống, cách nhai và nuốt đồ ăn, không làm đổ, vãi thức ăn, đúng trình tự thao tác. Nhai kỹ, không vừa ăn vừa nói chuyện, ăn cơm cùng với thức ăn.

+ Kỹ năng rót và nước uống: Trẻ nắm chặt quai ly giữ ly cho chắc, đưa lên miệng uống từ từ, tránh làm đổ, sặc nước. Lấy nước đủ uống, uống hết rồi cất cốc vào tủ.

+ Kỹ năng bê ghế: Trẻ biết bê ghế bằng hai tay. Khi đặt ghế, đặt hai chân sau trước, đặt hai chân trước xuống không phát ra tiếng động.

- KN trong hoạt động mặc quần áo, đi giày dép

+ Kỹ năng cởi, mặc quần áo; đi giày dép: Trẻ mặc quần áo mặt phải, cởi áo ra rồi mặc áo khác vào, sau đó mới tới thay quần, gấp đồ dơ bỏ gọn gàng vào ba lô và cất vào đúng hộc tủ cá nhân của mình; Trẻ lấy đúng dép của mình, đi đúng chân, cài quai dép gọn gàng.

+ Kỹ năng gấp quần áo: Trẻ trải mặt áo trên mặt sàn, mặt trước của áo úp xuống dưới, gấp hai mép, tay áo ra phía sau, sau đó gấp đôi ngược từ vạt áo lên trên cổ áo.

b. KNTPV trong hoạt động vệ sinh cá nhân

+ KN rửa tay: Trẻ làm ướt tay, xoa xà phòng lên bàn tay, rửa sạch tay trong nước theo đúng qui trình (6 bước).

+ KN lau mặt: Trải khăn trên lòng hai bàn tay, lau từ đuôi mắt vào trong khoé, dịch khăn lau sống mũi, dịch khăn lau miệng, gấp khăn lau trán má cằm cổ, lật mặt khăn lau trán má cằm cổ bên còn lại. Cầm 2 đầu khăn trải vào thau đựng khăn dơ

+ KN xử lý khi ngáp, hắt hơi, ho: Biết dùng tay che miệng khi ngáp và hắt hơi tránh xa người bên

cạnh; dùng khăn giấy trải ra bàn, gấp khăn giấy làm đôi, dùng hai bàn tay cầm khăn giấy che miệng khi ho, sau đó cho giấy vào thùng rác.

+ *KN hi mũi hợp vệ sinh*: Trẻ biết dùng khăn giấy trải ra bàn, gấp khăn giấy làm đôi, dùng hai bàn tay cầm khăn giấy hi mũi, hi thật mạnh, sau đó cho giấy vào thùng rác.

+ *KN trong vệ sinh răng miệng*: Sau khi ăn trưa xong lau miệng, uống 1 chút nước súc miệng, lấy bàn chải có đúng ký hiệu của trẻ, lấy kem đánh răng vừa đủ, không làm ướt áo và sàn nhà.

+ *KN trong hoạt động vệ sinh*: Biết tự đi tiêu, tiện đúng nơi quy định; biết xả nước sau khi tiêu, tiện, rửa tay sau khi tiêu, tiện, không để văng nước ra quần áo, sàn nhà; ...

+ *KNTPV trong hoạt động ngủ*: Biết tự chuẩn bị phòng ngủ, đồ dùng cá nhân; ngủ đúng giờ, đúng tư thế, giữ im lặng trong giờ ngủ; thức dậy đúng giờ; biết tự cất dọn nệm gối gọn gàng, đúng vị trí,

c. *KNTPV đáp ứng yêu cầu hoạt động học - hoạt động vui chơi*

+ *KNTPV trong hoạt động học*: biết tự chuẩn bị bàn ghế, đồ dùng học tập phù hợp với giờ học; biết ngồi học đúng tư thế; biết cất dọn đồ dùng học tập vào nơi quy định.

+ *KNTPV trong hoạt động vui chơi*: Biết tự chuẩn bị đồ dùng, đồ chơi phù hợp với trò chơi; biết sử dụng đồ dùng đồ chơi, giữ gìn đồ dùng đồ chơi trong khi chơi; biết hợp tác - chia sẻ cùng bạn khi chơi; biết tự cất dọn đồ dùng đồ chơi vào nơi quy định sau khi chơi...

d. *Kĩ năng lao động, tự phục vụ khác*

+ *KN đi cầu thang*: đi về phía bên phải, tay vịn cầu thang sát thành thành, bước lần lượt từng chân từng bậc một, chân nọ chân kia.

+ *KN vắt khăn và treo khăn*: biết dùng hai tay để vắt khăn ngược hướng nhau; dùng được bàn tay để vắt khăn. Chia khăn đều 2 bên, treo trên dây hoặc móc phơi.

+ *KN đóng, mở cửa*: Cả hai tay cầm nắm cửa, xoay chốt mở nhẹ nhàng, rồi kéo cửa ra một cách từ từ không gây ra tiếng động. Không tự ý bấm chốt cửa.

+ *KN lau chùi nước*: Biết dùng khăn khô để thấm nước ở trên mặt sàn từng ít một; Biết cách gấp khăn thấm nước, sau đó lật mặt khăn gấp lại và thấm lại một lần nữa đến khi nước khô hẳn.

+ *Không xả rác, bỏ rác vào thùng rác*: bỏ rác đúng nơi quy định.

2.2. Đánh giá chung về thực trạng quản lý hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3-4 tuổi ở các TMN tại

Quận 10, Tp Hồ Chí Minh

Là một trong những quận trung tâm của Đô thành Sài Gòn trước đây và nay là Tp Hồ Chí Minh, Quận 10 có vị trí kinh tế - xã hội rất quan trọng. Quận 10 có diện tích tự nhiên là 5,718 km²; dân số 232.678 người (60.690 hộ) (2020). Thành phần dân tộc trên địa bàn quận khá đa dạng, trong đó người Kinh chiếm 91,24%; người Hoa chiếm 8,45%; còn lại là một số dân tộc Khmer, Tày, Nùng, Chăm... Quận 10 được tổ chức hành chính thành 14 phường (bao gồm Phường 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 và 15).

Trong những năm qua, cùng quá trình phát triển kinh tế - xã hội, Tp Hồ Chí Minh nói chung và Quận 10 luôn quan tâm, đầu tư kinh phí, cơ sở vật chất để phát triển bậc giáo dục MN. Hiện nay, Quận 10 có 19 TMN, trong đó: Trường đạt chuẩn quốc gia: 8/19 trường; Trường đạt chuẩn chất lượng giáo dục: 11/19 trường. 100% cán bộ quản lý (CBQL), giáo viên (GV) đạt chuẩn về chuyên môn; 100% CBQL và 92% GV đạt trên chuẩn chuyên môn. Toàn ngành có 90 thạc sĩ, 01 tiến sĩ.

Trên cơ sở kết quả khảo sát bằng các phiếu lấy ý kiến 38 CBQL, 78 GV phụ trách các lớp 3 - 4 tuổi và 4 - 5 tuổi của 19 TMN ở Tp Hồ Chí Minh, chúng tôi rút ra một số kết luận về thực trạng thực trạng quản lý hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi ở các TMN tại quận 10, Tp Hồ Chí Minh như sau:

2.2.1. Ưu điểm

- Nhìn chung, CBQL, GV đã nhận thức sâu sắc vị trí, vai trò của hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi. Các trường đã xây dựng mục tiêu rõ ràng, có sự lồng ghép với các hoạt động giáo dục khác theo đặc điểm riêng của từng trường.

- Hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi được tiến hành với phương pháp, hình thức tổ chức phong phú như: thông qua sinh hoạt hàng ngày, các hoạt động: học, chơi, ăn, ngủ, lao động, vệ sinh, lễ hội, tham quan...

- Chú trọng việc chỉ đạo, tổ chức quản lý các phương tiện, điều kiện đảm bảo phục vụ hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi.

2.2.2. Hạn chế

- Nội dung GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi còn mang tính chung chung, nhiều lúc chưa sát với đặc điểm của trẻ 3 - 4 tuổi.

- Hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi thông qua các hình thức lao động, tham quan, lễ hội... còn chưa được thực hiện thường xuyên.

- Chưa xây dựng được các cơ chế mang tính đồng bộ, toàn diện trong kiểm tra, đánh giá chất lượng hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi ở các TMN.

2.3. Một số khuyến nghị nâng cao hiệu quả quản lý hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi ở các TMN tại Quận 10, Tp Hồ Chí Minh

2.3.1. Đối với Phòng Giáo dục và Đào tạo

- Tổ chức tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn để CBQL, GV nắm vững mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức... tổ chức hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi.

- Tổ chức các buổi tham quan, học tập, chia sẻ kinh nghiệm; các chuyên đề mẫu về tổ chức hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3-4 tuổi để các TMN cùng rút kinh nghiệm và học tập lẫn nhau.

- Đưa kết quả việc thực hiện hoạt động GDKN TPV vào kế hoạch kiểm tra, đánh giá của nhà trường. Kịp thời khen thưởng các tập thể và cá nhân thực hiện tốt hoạt động này.

2.3.2. Đối với các TMN

*Đối với CBQL

- CBQL cần có văn bản chỉ đạo trong việc triển khai thực hiện chương trình GDKN TPV cho trẻ. Quá trình GDKN TPV phải được thể hiện trong các kế hoạch dài hạn và ngắn hạn của nhà trường.

- Xây dựng kế hoạch giáo dục cụ thể, rõ ràng chi tiết nhằm giúp GV triển khai độc lập hoạt động GDKN TPV cho trẻ, hoặc thực hiện lồng ghép nội dung này vào trong các chương trình chăm sóc, giáo dục khác.

- Tạo điều kiện cho GV MN phát huy được tính chủ động, linh hoạt, sáng tạo trong thực hiện Chương trình giáo dục MN nói chung và tổ chức các hoạt động GDKN TPV cho trẻ nói riêng.

- Thường xuyên kiểm tra việc thực hiện kế hoạch, nội dung, phương thức tổ chức,... để thu thập thông tin minh chứng cụ thể, đánh giá đúng ưu điểm, hạn chế trong việc thực hiện tổ chức hoạt động GDKN TPV cho trẻ. Qua đó kịp thời khen thưởng, phát huy các thành tích, hỗ trợ, tư vấn, uốn nắn kịp thời những sai lệch để đảm bảo các hoạt động được thực hiện đúng hướng và có chất lượng.

- Có các giải pháp đầu tư về cơ sở vật chất, khai thác, sử dụng có hiệu quả các nguồn lực vật chất của nhà trường và địa phương phục vụ tốt cho các hoạt động GDKN TPV cho trẻ.

- Xây dựng mối quan hệ tích cực để tạo được sự đồng thuận, ủng hộ tin tưởng của cộng đồng xã hội và phụ huynh HS với các hoạt động của nhà trường, trong đó có hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi.

- Cần có chế độ động viên, khen thưởng kịp thời đối với cá nhân và tổ chức đoàn thể trong nhà trường thực hiện tốt các hoạt động GDKN TPV cho trẻ.

*Đối với GV

- Cần nhận thức đúng vai trò, tầm quan trọng, ý nghĩa của các hoạt động GDKN TPV trong việc phát triển toàn diện cho trẻ.

- Chủ động tự học, tự nghiên cứu để nâng cao hiểu biết về GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi ở TMN từ việc xác định mục tiêu, nội dung và lựa chọn hình thức, phương pháp giáo dục hiệu quả cho trẻ.

- Quan tâm đến việc tăng cường cơ hội cho trẻ được thực hành, trải nghiệm GDKN TPV và xem đây là một phương pháp giáo dục tích cực, cần được ưu tiên trong quá trình đổi mới giáo dục MN theo hướng tích cực hóa hoạt động của trẻ.

- Phối hợp chặt chẽ với các cá nhân, tổ chức khác trong nhà trường, phụ huynh HS và các lực lượng xã hội nhằm phát huy sức mạnh tập thể, tăng cường các điều kiện cần thiết để tổ chức các hoạt động GDKN TPV cho trẻ thuận lợi và hiệu quả.

2.3.3. Đối với phụ huynh

- Trong hoạt động GDKN TPV cho trẻ 3 - 4 tuổi, phụ huynh cần là tấm gương sáng, có các mẫu hành vi chuẩn mực để trẻ bắt chước và noi theo.

- Phụ huynh phải luôn đặt niềm tin, không làm thay cho trẻ những việc mà các trẻ có thể tự làm, nên để có thời gian làm các công việc như: Trẻ tự xúc ăn, ăn xong biết mang bát đến nơi quy định; tự làm vệ sinh các nhân (đánh răng, rửa mặt, thay áo quần); biết giúp người lớn một số công việc đơn giản.

3. Kết luận

Tự phục vụ của trẻ 3 - 4 tuổi là một trong những kỹ năng rất quan trọng, nhằm giáo dục tính tự lập cho trẻ ngay từ nhỏ. Để hoạt động này đạt hiệu quả, cần có sự quản lý, chỉ đạo của ban giám hiệu, mà trực tiếp là hiệu trưởng nhà trường. Khi tổ chức thực hiện, TMN cần triển khai các biện pháp một cách đồng bộ và nhất quán thì mới có thể đem lại hiệu quả cao.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2015), *Công văn số 463/BGDĐT-GDĐT*: “*Hướng dẫn triển khai thực hiện giáo dục kỹ năng sống tại các cơ sở giáo dục MN, giáo dục phổ thông và giáo dục thường xuyên*”, Hà Nội.

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), *Thông tư số: 01/VBHN-BGDĐT ban hành Chương trình Giáo dục MN*, Hà Nội.

3. Ngô Thị Hàn Ni (2019), *Biện pháp quản lý hoạt động GDKN TPV cho HS các trường tiểu học Tp Thủ Dầu Một, tỉnh Bình Dương, Tạp chí Khoa học Quản lý giáo dục*, Tập 23, Số 03 (2019).